

SZALAI ANDREA

A Független Rendészeti Panasztestület 70/2011. (III. 16.) számú állásfoglalásának ismertetése

I.

Súlyos alapjogsérelmet állapított meg a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Testület) azon panaszos esetében, aki a vele szemben 2010. július 23-án, Budapesten, egy kerületi rendőrkapitányságon foganasított rendőri intézkedés miatt élt panasszal.

A panaszbeadványban a panaszos előadta, hogy az említett napon Budapestre utazott, és a Keleti pályaudvarról kiment a piacra, majd a bevásárlás után visszament a pályaudvarra, ahol megváltotta a jegyét. A 36 fokos meleg időben azonban rosszul lett, szédült, ezért leült a lépcsőre. Pár perc múlva egy férfi ment oda hozzá egy nő és egy másik férfi társaságában, akik azt állították, hogy ismerik a panaszost és felajánlották, hogy – mivel a közeli faluban laknak – hazaviszik autóval. A panaszos ezt az ajánlatot visszautasította, mondván, hogy már megvan a jegye, és vonattal szeretne hazamenni. Ezután a férfi szólt a nőnek, aki a felesége volt, hogy vigyen a panaszosnak vizes ruhát, és töröljék le az izzadtságot a homlokáról. Amikor a nedves ruhát a panaszos tarkójára és szájához tartották, elkezdett álmósodni, de érezte, hogy a két férfi felemeli a lépcsőről, az asszony pedig a bevásárolt dolgokat viszi utánuk. A két férfi berakta a panaszost egy autóba, és arra még emlékszik, hogy egy benzinkútnál kapott vizet tőlük, de eztán már semmi másra. A következő emléke az, hogy 2 nappal később, 2010. július 25-én 12 és 13 óra között ébredt fel egy számára ismeretlen helyen, egy üzletsor kirakata előtt. Mikor teljesen magához tért, észrevette, hogy eltűnt a húzós kocsija az áruval együtt, hiányoztak az ékszerei, az iratai, és a pénztárcája is. Egy idős nőtől, akitől kapott egy papucsot, mert a cipőjét

is elvették tőle, megkérdezte, hogy hol találhat rendőrt a közelben. A nő elkísérte a piacra, de mivel ott nem találtak rendőrt, végül a panaszos egy zöldségárus hölgyet kért meg, hogy hívjon segítséget, mert kirabolták és megverték, állítása szerint sérülések is voltak rajta. A panaszos nem tudta, hogy a sérüléseket hogyan szerezte, lehetségesnek tartotta, hogy az autóból lökték ki, vagy esetleg megverték. Rosszul, zavartan érezte magát.

A rendőrök a hívás után pár perccel kiértek a piacra. A panaszos ekkor megmutatta nekik, hogy hol ébredt fel, de az volt az érzése, hogy a rendőrök nem vették komolyan, amit mond, mert azt gondolták róla, hogy „hajléktalan drogos”. Később bevitték a panaszost a kerületi rendőrkapitányságra, ahol a panaszos kérte a rendőröket, hogy értesítsék a családját vagy a lakóhelye szerinti rendőrkapitányságot a történetekről. Eközben, 2010. július 24-én a panaszos lánya körözés kiadását kérte édesanyja eltűnése miatt a lakóhelye szerinti rendőrkapitányságon. A panaszos családja személyesen is kereste a panaszost a piac környékén, de sikertelenül. Végül 2010. július 25-én 21 órakor telefonon azt az információt kapták, hogy a panaszost a patológián boncolják. A hír hallatán a panaszos három gyereke rosszul lett, mentők látták el őket. Nem sokkal ezután, este 10 óra körül az érintett kerületi rendőrkapitányságról hívták a családot, és arról értesítették őket, hogy a panaszos a kapitányságon van. A család ezután kocsival elment érte, és hazavitték.

A panaszos sérelmezte, hogy az ügyeletes tiszt délután két óra körül hallgatta ki őt, de a családot csak este fél tízkor értesítették. Szintén kifogásolta, hogy a kapitányságra szállítástól a család érkezéséig egy pohár vizet sem kapott, és több óra hosszára kiültették a folyosóra várakozni.

A panaszos kifogásolta továbbá azt is, hogy a meghallgatásáról készült jegyzőkönyv nem megfelelően tartalmazta az általa előadottakat, illetve kérte a rendőrségi nyomozati munka felülvizsgálatát.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez, és a rendelkezésre álló dokumentumokból az alábbiakat állapította meg.

2010. július 25-én 13 óra 30 perckor érkezett bejelentés a láthatóan zavartan viselkedő panaszosról a kerületi rendőrkapitányságra, ami alapján az ügyeletes tiszt két járőrt küldött, akik beszállították a panaszost, hogy tisztázzák a vele történt és ellentmondásosan előadott eseményeket. A beszállítás időtartalma alatt a rendőrök intézkedést kezdeményeztek egy közúti balesetnél, ezért a panaszos beszállítását végül másik két rendőr fejezte be. A panaszost 14 óra 50 perckor leültették az ügye-

letes tiszti helyiséggel szemközt egy székre a folyóson, és erről tájékoztatták az ügyeletes tisztet. Az ügyeletes tiszt a beszállítást követően meghallgatta a panaszost, aki előadta, hogy vidékről a piacra érkezett bevásárolni, és megismerkedett egy férfival, aki a vásárolt dolgait elvitte. Kijelentette továbbá, hogy a Keleti Pályaudvarnál ezzel kapcsolatban már civil ruhás rendőrök meghallgatták, és az ügyeletes tiszt kérdezze azokat arról, hogy mi történt, mert ő már nem fogja újra elmondani a történeteket. A meghallgatásról nem készült jegyzőkönyv. A panaszosi előadás ellenőrzése érdekében az ügyeletes tiszt felvette a kapcsolatot a BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányság ügyeletes tisztjével, aki közölte, hogy ők a panaszossal szemben semmilyen intézkedést nem foganatosítottak. A rendőrök ellenőrizték továbbá a panaszos megtalálásának helyét és környékét, de az eredményre nem vezetett.

A meghallgatás végén megkérte az ügyeletes tiszt a panaszost, hogy a folyóson várakozzon, amíg sorra kerül, mert aznap nem dolgozott panaszfelvevő. A panaszost nem részesítették ellátásban, mivel nem előállítás keretében tartózkodott a kapitányságon. Mentőt sem hívtak hozzá, mivel sérülés nem volt rajta látható, és sérülésre a panaszos nem is panaszkodott.

Az ügyeletes tiszt ezen idő alatt ellenőrizte a panaszost „személy eltűnés találati listán” (16 óra 25 és 28 perc közötti, illetve 18 óra 9 és 17 perc közötti időpontban), majd 20 óra 10 perckor a Robotzsaru „személy eltűnés találati listán” és megállapította, hogy a panaszos eltűnését a családja bejelentette a lakóhelye szerinti rendőrkapitányságon. A körözés ellenőrzése után azonban sem az érintett rendőrkapitányságot, sem a családot (mivel a panaszos felnőtt korú) nem értesítette.

Ezt követően az ügyeletes tiszti szolgálatot egy r. hadnagy vette át 20 órakor, akit az addig ügyeletes tiszti szolgálatot ellátó r. százados tájékoztatott a történetekről. A r. hadnagy szintén ellenőrizte a panaszos adatait 21 óra 21 perckor a „személy eltűnés találati listán”, majd haladéktalanul berendelte az időközben eltávozott kétszenlétes nyomozót, aki a panaszos által tett bejelentésről 20 óra 18 perckor felvett egy jegyzőkönyvet, melyet 21 óra 16 perckor zárt le. A bejelentési jegyzőkönyvben a panaszos kérte, hogy családja értesítése történjen meg arról, hogy ő hol található. Az ügyeletes tiszt a kérésnek eleget tett. A panaszos rokonai közölték, hogy elindulnak vidékről, de helyben is élnek rokonaik, akiknek szólnak. Azonban a helyi rokonok nem érkeztek meg, így az ügyeletes tiszt több alkalommal hívta a panaszos családját, hogy megtudja, mikor érnek a kapitányságra. Végül éjjel 1 óra 10 perckor érkezett meg a panaszos lánya, és a panaszost hazavitte.

Az iratokból kiderül továbbá, hogy a panaszos lánya 2010. július 24-én személyesen tett bejelentést, hogy édesanyja vásárlási céllal utazott július 23-án 6 óra körül Budapestre, ahonnan azóta sem tért vissza, életjelet nem adott magáról.

III.

A Testület érdemi vizsgálata során a panaszosi előadást a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján vizsgálta, és állásfoglalásában az alábbi megállapításokat tette.

A Testület első körben a hatáskörét¹ vizsgálta, mert a panasz több olyan, a rendőri eljárást érintő kifogást is tartalmazott, amelyek elbírálása a hatályos hatásköri rendelkezések² alapján nem a Testület, hanem az ügyészség hatáskörébe tartozik. Így nem tudta vizsgálni a Testület a panasz azon részeit, ami a panaszos elrablásával kapcsolatos nyomozás felülvizsgálatára vonatkozott, és azt sem, ami a panaszos meghallgatásáról készült jegyzőkönyv nem megfelelő, az elhangzottaktól eltérő tartalommal történt felvételére vonatkozott.

A panaszolt események kapcsán a Testület ezt követően a rendőrség intézkedési kötelezettségének fennállását vizsgálta, mind a panaszos rendőrségre érkezése előtti, mind az azt követő események kapcsán. A panaszosi és a rendőri jelentések egybehangzóak abban, hogy 2010. július 25-én 13 óra 30 perc körül érkezett bejelentés a rendőrkapitányságra közterületen zavartan viselkedő panaszosról. A helyszínre érkező rendőrök megpróbálták a panaszost meghallgatni, akinek az előadása azonban az őt ért események vonatkozásában zavaros és hiányos volt, ezért a rendőrök az elhangzottak tisztázása érdekében a panaszos kapitányságra történő beszállítása mellett döntöttek. Figyelemmel a rendőrség azon elsődleges feladatára, hogy védelmet nyújtson az életet, testi épséget fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, segítséget nyújtson a rászorulóknak³ és felderítse a

¹ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdése szerint „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálják el”.

² A büntetőeljárásról szóló 1998. évi IX. törvény (továbbiakban: Be.) 196. § (1) bekezdése szerint „Akinek az ügyész vagy a nyomozó hatóság intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása a jogait vagy érdekeit közvetlenül sérti, az a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül panasszal élhet.”

A 195. § (4) bekezdése szerint „Ha a határozatot hozó a panasznak három napon belül nem ad helyt, köteles azt haladéktalanul felterjeszteni az elbírálásra jogosulthoz. Az ügyész határozata elleni panaszt a felettes ügyész, a nyomozó hatóság határozata elleni panaszt az ügyész a hozzá érkezésétől számított tizenöt, megszüntető határozat esetén harminc napon belül határozattal bírálja el.”

³ Az Rtv. 2. § (1) bekezdése szerint „A Rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”

bűncselekményeket⁴, tekintettel továbbá az intézkedési kötelezettség jogszabályi alapjait megteremtő Rtv.⁵ és a Szolgálati Szabályzat ide vonatkozó rendelkezéseire (3. §)⁶, a Testület álláspontja szerint a rendőrségnek fennállt a panaszostól kapott információk alapján az intézkedési kötelezettsége annak érdekében, hogy egyrészt a láthatóan zavart panaszos előadásában elhangzottakat tisztázza, másrészt a panaszossal szemben esetlegesen megvalósult bűncselekményt felderítse.

Ugyanakkor a rendőrkapitányságon történt eseményekkel kapcsolatos iratokból kitűnt, hogy az ügyeletes tiszt a panaszos adatait több alkalommal (16 óra 25 perc és 20 óra 10 perc között) is ellenőrizte a nyilvántartásban, tehát már 16 óra 25 perckor tisztában kellett lennie azzal, hogy a panaszost eltűntként körözik. Testület döntése meghozása során kiemelt hangsúlyt fektetett a 67/2007. (OT 35.) ORFK utasítás rendelkezéseire, miszerint az eltűnt nagykorú személyt megtalálása esetén nyilatkoztatni kell a tartózkodási helyéről, vagy a rendelkezésre álló okmányokból kell ezt megállapítani. Ezt követően nyilatkoztatni kell a személyt, hogy ezt az eltűnését bejelentő személlyel közölhetik-e. A Testület – figyelemmel a fennálló joggyakorlatra⁷ – nem tudta elfogadni a rendőrség azon hivatkozását, hogy az ügyeletes tiszt csupán helyettes volt, ezért nem tudta, hogy mi a pontos teendő ilyen esetben. A Testület ismételten

⁴ Az Rtv. 1. § (1) bekezdése szerint „A Magyar Köztársaság Rendőrségének (a továbbiakban: Rendőrség) feladata a közbiztonság és a közrend védelme, valamint az államhatár őrzése, a határforgalom ellenőrzése és az államhatár rendjének fenntartása.

(2) A Rendőrség a közbiztonság és a közrend védelme, valamint az államhatár őrzése, a határforgalom ellenőrzése és az államhatár rendjének fenntartása körében az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében:

a) általános bűnügyi nyomozó hatósági jogkört gyakorol, végzi a bűncselekmények megelőzését és felderítését...”

⁵ Az Rtv. 13. § (1) bekezdése szerint „A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.”

⁶ A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 3. § (1) bekezdése szerint „Bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.”

⁷ A Legfelsőbb Bíróság BH1990. 153. számon közzétett eseti döntése, illetve az országos rendőrfőkapitány 29000-105/375-12/2009. RP. számú, 2009. november 11-én kelt határozata, amelyben leírta, hogy: „Az állampolgárok jogos igénye, hogy ésszerű határidőn belül a Rendőrség a törvényben előírt kötelezettségét teljesítse. A rendőrségen belül kialakított feladat- és hatáskör rendszer, továbbá esetleges szervezési hiányosságok hátrányos következményeit nem viselheti a Rendőrség intézkedését kérő állampolgár.”

rámutatott ennek kapcsán arra, hogy a közhatalmat gyakorló szervek, így a rendőrség, nem hivatkozhatnak alappal a saját belső nehézségeikre az állampolgári jogok biztosításának elmaradása estén. A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a rendőrség nem tett eleget az intézkedési kötelezettségének akkor, amikor a panaszos hozzátartozóit nem értesítette arról azonnal, hogy az eltűntként körözött panaszost a rendőrkapitányságra beszállították. Ezen mulasztás miatt a Testület megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának sérelmét.

A Testület ezen túlmenően megállapította a panaszos emberi méltóságának sérelmét is, amiért közel 5 órán át kellett a folyóson ülnie anélkül, hogy érdemben foglalkoztak volna vele, noha a meghallgatását követő adatellenőrzéskor (16 óra 25 perckor) már tudtak a körözéséről.⁸

A panasz azon részével kapcsolatban, amiben a panaszos azt sérelmezte, hogy közel 10 órát töltött étlen-szomjan a rendőrkapitányságon és senki sem gondolt az ellátására, a Testület elfogadta azon rendőri álláspontot, hogy ellátási kötelezettség csak előállítás foganatosításakor van, a panaszossal szemben viszont nem alkalmazták ezt az intézkedést, így ellátásban sem kellett részesíteniük. Ugyanakkor a Testület felhívta a figyelmet arra, hogy a rendőrség előadása szerint is egyrészt zavartan viselkedett a pénztelen panaszos, másrészt majd tíz órán át úgy tartózkodott a rendőrség épületében, hogy egy pohár vizet sem adtak neki, noha a várakozási időből hat órában csak a bejelentési jegyzőkönyv elkészítésére várt, majd négy órát még a családjára, akiket – a rendőrség által is elismerten – az ügyeletes tiszt hibájának következményeként jelentős késedelemmel értesítettek. Minderre tekintettel a Testület álláspontja szerint a rendőrök elmulasztották segítségnyújtási kötelezettségüket⁹, amikor a zavart, rászoruló panaszosnak nem segítettek, és nem gondoskodtak legalább egy pohár vízről, ezért sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

A panaszos azon kifogása kapcsán, miszerint hiába mondta el a rendőröknek, hogy bántalmazták, nem kapott orvosi ellátást, a Testület nem fogadta el azt a rendőri hivatkozást, hogy azért nem hívtak a közterületen talált, láthatóan zavart panaszoshoz orvost, mert nem látszott rajta külsérelmi nyom. A már fentebb idézett 67/2007. (OT 35.) ORFK utasítás¹⁰ ugyan mérlegelési jogot ad a rendőröknek az orvosi ellátás kérdésében, ugyanakkor a Testület álláspontja szerint az a tény, hogy a közterületen találták meg a panaszost, illetve a megtalálási körülményei és a látható zavartsága indo-

⁸ E kérdésben a Testület az Rtv. 2. § (1) bekezdésében rögzített rendelkezésekre volt figyelemmel (3. sz. lábjegyzet).

⁹ Az Rtv. 24. § (1) bekezdése szerint „A rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.”

¹⁰ „25. pont: Amennyiben orvosi vizsgálat vagy egészségügyi állapot megállapítása szükséges, az ügyeletes – az IRM rendeletben meghatározott formanyomtatvány kitöltésével – köteles erre vonatkozóan kiegészítő információt kérni a SIRENE Irodától.”

kolták volna az orvosi vizsgálatát. Még akkor is, hogy a panaszoson látható külsérelmi nyom nem volt, ezért mindezekre figyelemmel a Testület megállapította a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét az orvosi ellátás elmulasztása miatt.

IV.

Mivel a Testület súlyos alapjogsértést állapított meg az ügyben, az Rtv. vonatkozó rendelkezései szerint¹¹ megküldte állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak, aki közigazgatási eljárás lefolytatását követően határozatban a panasznak részben helyt adott. A nyomozást és a jegyzőkönyvezést érintő panaszrész tekintetében az országos rendőrfőkapitány – hasonlóan a Testülethez – hatáskörének hiányát állapította meg.

Az országos rendőrfőkapitány osztotta a Testület azon álláspontját, miszerint súlyosan sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga azáltal, hogy beszállítását követően, miután a rendőrség tudomást szerzett a panaszos eltűnt személykénti körözéséről, elmaradt az elrendelő szerv értesítése, illetve a panaszos nyilatkozatása, hogy kéri-e a hozzátartozója értesítését a tartózkodási helyéről.

Szintén a Testülettel azonos álláspontra helyezkedett az országos rendőrfőkapitány a panaszos túlzott idejű, közel hatórási – az ügyben érdemi intézkedés nélküli – várakoztatásával kapcsolatban, és megállapította a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét. A rendőrfőkapitány az orvosi ellátással kapcsolatban megjegyezte, hogy tekintettel a panaszos idős korára, illetve arra, hogy mindkét eljáró ügyeletes tiszt megítélése szerint zavart volt a viselkedése, úgy véli, hogy célszerű lett volna hozzá orvost hívni, különös tekintettel arra, hogy többször is hivatkozott arra, hogy sérüléseket szenvedett. Megítélése szerint annak eldöntése, hogy valamely személy rendelkezik-e akár külső, akár belső sérülésekkel, az erre kiképzett egészségügyi személyzet kompetenciájába tartozó kérdés. Megjegyezte még, hogy ilyen esetekben, különösen, ha az érintett viselkedése, vagy az által elmondottak ezt alá is támasztják, indokolt orvosi ellátást kérni, noha a jogszabály ténylegesen nem írja elő.

A panaszbeadvány élelmezés elmaradásával kapcsolatos kifogása kapcsán a főkapitány megállapította, hogy az élelmezést semmilyen jogszabály nem írja kötelező jelleggel, ezért a panaszt ezen részben elutasította. Ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy az eset összes körülményeit mérlegelve előállhat olyan helyzet, melynek során a rendőri szervhez beszállított személy legalább valamilyen itallal történő ellátása vagy számára vásárlási lehetőség biztosítása indokolt lehet.

¹¹ Az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése szerint „(6) A Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány számára.”